

Przegląd Religioznawczy 4(294)/2024

The Religious Studies Review

ISSN: 1230-4379

e-ISSN: 2658-1531

www.journal.ptr.edu.pl

GRACJANA DUTKIEWICZ

Akademia Marynarki Wojennej w Gdyni

Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych

e-mail: g.dutkiewicz@amw.gdynia.pl

<https://orcid.org/0000-0002-0028-4563>

DOI: 10.34813/ptr4.2024.2

Stolica Apostolska jako podmiot i mediator w stosunkach międzynarodowych – wybrane zagadnienia

The Holy See as an entity and mediator in international relations.
Selected issues

Abstract. The Holy See, as a subject of international law, occupies a permanent and important place in international relations, playing an active role in both the global and regional context. Along with other entities of international law, it participates in shaping the international environment and influences the establishment of world order. In light of this, the international subjectivity of the Holy See has gained importance over the centuries through a long-standing custom, i.e. the adoption of uniform application of law by members of the international community. This has led to the universal recognition of the Holy See as a subject of international law by other subjects which also derive their rights and obligations from this law. Today, it is mainly the ability to maintain diplomatic relations, the ability to conclude international agreements and the ability to conduct talks with other participants in international relations. The aim of this text is to analyze the position of the Holy See as an entity and mediator in international relations, taking into account its history, attributes of subjectivity, role in shaping international relations, and diplomatic activities in the context of contemporary challenges and emerging prospects facing the Holy See in the 21st century.

Keywords: The Holy See, Catholic Church, diplomacy, international law, international legal subjectivity, subject of international law, mediator in international relations, international relations

Wstęp

Stolica Apostolska jako podmiot prawa międzynarodowego zajmuje stałe, ważne miejsce w stosunkach międzynarodowych, będąc ich czynnym aktorem, zarówno w kontekście globalnym, jak i regionalnym. Tym samym obok pozostałych podmiotów prawa międzynarodowego uczestniczy w kształtowaniu środowiska międzynarodowego oraz wpływa na budowanie światowego porządku. W tej rzeczywistości podmiotowość międzynarodowa Stolicy Apostolskiej nabierała znaczenia przez wieki w drodze długotrwałego zwyczaju, czyli przyjęcia jednolitego stosowania prawa przez członków wspólnoty międzynarodowej. Oznaczało to powszechne uznanie Stolicy Apostolskiej za podmiot prawa międzynarodowego przez inne podmioty prawa międzynarodowego, które jak ona z tego prawa wywodzą swoje prawa i obowiązki. Dziś są to głównie zdolność do utrzymywania stosunków dyplomatycznych, zdolność do zawierania umów międzynarodowych oraz zdolność do prowadzenia rozmów z uczestnikami stosunków międzynarodowych. W tym ostatnim przypadku jest to zdolność do podejmowania misji mediacyjnej, w trakcie której Stolica Apostolska dąży do pokojowego rozwiązania sporu i konfliktu różnego rodzaju i pochodzenia, a także znalezienia porozumienia między stronami. Jest to również zdolność do tworzenia przyjaznych relacji międzynarodowych, w których Stolica Apostolska często występuje w charakterze mediatora między podmiotami życia międzynarodowego.

Podmiotowość Stolicy Apostolskiej w stosunkach międzynarodowych opiera się przede wszystkim na autorytecie moralnym i duchowym Kościoła katolickiego, jego znaczeniu w historii, wpływie na dzieje ludzkości oraz zaangażowaniu w kwestie globalne. Stolica Apostolska jako przedstawiciel najwyższej władzy Kościoła katolickiego w poczuciu odpowiedzialności za promowanie pokoju i dialogu przy rozstrzyganiu sporów i konfliktów międzynarodowych łączy więc nauczanie Kościoła katolickiego z jego aktywnością na arenie międzynarodowej, tj. duchowość z polityką, tradycję z nowoczesnością, autorytet moralny i duchowy z praktycznym działaniem. Ten dualistyczny charakter, wiążący aspekty moralno-duchowe z politycznymi, stanowi o wyjątkowej pozycji Stolicy Apostolskiej we wspólnocie międzynarodowej.

Powszechnie uznawana podmiotowość Stolicy Apostolskiej w życiu międzynarodowym czyni ją ważnym aktorem w polityce światowej i regionalnej. Pomimo pewnych jej słabości w działaniach dyplomatycznych wobec globalizacji, dynamicznych przemian i narastających problemów, rola, zdolność i doświadczenie Stolicy Apostolskiej do mediacji, dialogu oraz promocji pokoju i wartości uniwersalnych stanowią przedmiot licznych ocen i dyskusji w stosunkach międzynarodowych.

Celem niniejszego tekstu jest analiza pozycji Stolicy Apostolskiej jako podmiotu i mediatora w stosunkach międzynarodowych, z uwzględnieniem jej historii, atrybutów podmiotowości, roli w kształtowaniu relacji międzynarodowych oraz działalności dyplomatycznej w kontekście współczesnych wyzwań i perspektyw przyszłości Stolicy Apostolskiej w XXI wieku.

Stolica Apostolska jako podmiot w stosunkach międzynarodowych

Podmiotowość uczestników w stosunkach międzynarodowych wyraża się w prawie międzynarodowym, z którego członkowie wspólnoty międzynarodowej wywodzą równe prawa i obowiązki. Odnosi się ona do zdolności prawnej – posiadania praw i obowiązków międzynarodowych oraz zdolności do działalności prawnych – nabywania praw i zaciągania zobowiązań międzynarodowych (Antonowicz, 2003, s. 21). Członkami wspólnoty międzynarodowej są zatem państwa, organizacje międzynarodowe, narody i inne byty prowadzące działalność międzynarodową, których podmiotowość wynika z ich istnienia lub uznania.

Podmiotowość uczestników w stosunkach międzynarodowych jest rozumiana jako wszelkie stosunki, które kształtują się w życiu międzynarodowym i dotyczą relacji między jego uczestnikami (Wyciechowska, 2003, s. 583). W praktyce posiadają one szczególne mechanizmy regulacji, dzięki którym są utrzymywane na płaszczyźnie społecznej i wspólnotowej, w tym poprzez uznanie jednolitego prawa i obowiązków wobec określonych sytuacji w działaniu międzynarodowym.

Współcześnie wzrasta rola stosunków międzynarodowych w charakterze międzynarodowego współdziałania jako wzajemnych oddziaływań i zależności, które je konstytuują, wzmacniają, osłabiają lub zniekształcają (Molo, 2018, s. 13–14). Dlatego szczególnego znaczenia nabiera ich powiązanie w obliczu wyzwań i przemian cywilizacyjnych, ujawniających konieczność ciągłego ich doskonalenia, w kontekście dynamicznego rozwoju współpracy międzynarodowej oraz jej nowych aktywności w polityce globalnej i regionalnej.

Stolica Apostolska ma swoje miejsce w ogólnej wizji kształtowania wspólnoty międzynarodowej. Jej podmiotowość jest powszechnie uznana za wyjątkową w strukturze podmiotów międzynarodowych, z powodu dychotomii suwerenności – doczesnej i duchowej. Dychotomia ta ujawnia się w sprawach doczesnych i w sprawach duchowych (Mezglewski, 2005, s. 302). Jej podmiotowość jest również powszechnie uzasadniona reprezentowaniem Kościoła katolickiego – jego posługi w przekazywaniu wartości moralnych i duchowych,

czyli występowaniem w sprawach natury moralnej i duchowej (Dziuba, 2012, s. 191).

Działalność międzynarodowa Stolicy Apostolskiej, zwanej inaczej Stolicą Świętą, została zagwarantowana przez traktaty laterańskie z 1929 r. oraz jej zdolność do uczestniczenia w stosunkach międzynarodowych. Zgodnie z prawem kanonicznym przez Stolicę Apostolską rozumie się biskupa Rzymu, czyli osobę papieża, sprawującego najwyższą władzę w Kościele katolickim, oraz cały aparat centralny i organizacyjny Kościoła katolickiego, za pośrednictwem którego sprawuje on władzę (Olejarz, 2009, s. 77–78). Natomiast w prawie międzynarodowym Stolica Apostolska jest monarchią absolutną – elekcyjną, teokratyczną i hierarchiczną, połączoną z państwem-miastem Watykanem, który stanowi jej obecną siedzibę, unią personalną i funkcjonalną, tj. dysponuje jego terytorium i sprawuje nad nim suwerenną władzę (Bierzanek, Symonides, 2003, s. 135–136).

Przy urzeczywistnianiu działań międzynarodowych Stolica Apostolska opiera się na trzech fundamentalnych zasadach, które symbolizują jej skuteczność, postępowanie i szacunek na arenie międzynarodowej. Pierwsza zasada – autorytetu moralnego i duchowego, inaczej suwerenności duchowej – stanowi, że Stolica Apostolska posiada osobowość moralną z ustanowienia Bożego. Opiera zatem swoje działania międzynarodowe na nauczaniu Kościoła katolickiego, promowaniu uniwersalnych wartości oraz budowaniu pokojowych relacji pomiędzy uczestnikami stosunków międzynarodowych. Druga zasada – neutralności – oznacza, że Stolica Apostolska na międzynarodowej scenie politycznej nie opowiada się po stronie żadnych wspólnot politycznych, ich ustrojów, ideologii, bloków i sojuszy militarnych ani sporów i konfliktów zbrojnych. Podejmuje działania wyłącznie jako autorytet moralny i duchowy w trosce o poszanowanie praw ludzi, narodów i państw we wspólnocie międzynarodowej. Trzecia zasada – bezstronności – oznacza, że Stolica Apostolska, występując w charakterze mediatora w sporach i konfliktach międzynarodowych, zachowuje obiektywność i dąży do pokojowego porozumienia między stronami (*Jak funkcjonuje papieska dyplomacja?*, 2024).

Na przestrzeni wieków uznanie podmiotowości Stolicy Apostolskiej w stosunkach międzynarodowych opierało się na zwyczaju międzynarodowym – zgodnej praktyce tworzącej prawo, uznanej przez inne podmioty międzynarodowe. Od początków chrześcijaństwa można wyróżnić następujące etapy jej kształtowania się, ukazujące również pozycję Stolicy Apostolskiej w stosunkach międzynarodowych: początek i rozwój władzy papieskiej do 1870 r., lata 1870–1926, okres od 1926 r. do czasów współczesnych (Świst, 2017, s. 702–704; Staszków, 2006, s. 205–208).

Najwcześniejszy etap podmiotowości Stolicy Apostolskiej wyznaczył początek i rozwój władzy papieskiej, aż do czasu zniesienia Państwa Kościelnego w 1870 r., tj. aneksji jego stolicy przez Królestwo Włoch. Jej początek ma korzenie w historii wczesnego chrześcijaństwa, kiedy pierwsi biskupi Rzymu zaczęli odgrywać znaczącą rolę w kwestiach doktrynalnych i organizacyjnych Kościoła katolickiego. Tym samym jej rozwój przez kolejne wieki, zarówno w sferze duchowej, jak i politycznej, postępował – począwszy od edyktu mediolańskiego Cesarza Konstantyna Wielkiego z 313 r., który uznał wolność religijną chrześcijan i zagwarantował dominację tej religii w Cesarstwie Rzymskim. Kluczowym momentem w jej kształtowaniu było powstanie Państwa Kościelnego w 756 r., na mocy przyznania przez króla Franków Pepina Krótkiego papieżowi Stefanowi II terenów na Półwyspie Apenińskim, w okolicach dzisiejszych środkowych Włoch. W ten sposób ustanowiono świecką władzę papieża na wyznaczonym obszarze, co czyniło go nie tylko przywódcą duchowym, ale także suwerennym władcą terytorialnym. Od tej pory Państwo Kościelne było ważnym podmiotem stosunków międzynarodowych i powszechnie uznawano je na arenie międzynarodowej, np. papieże zawierali traktaty i sojusze, prowadzili wojny oraz brali udział w kongresach międzynarodowych.

Następny etap podmiotowości Stolicy Apostolskiej stanowiły lata 1870–1926. W 1870 r. zakończył się proces zjednoczenia Włoch, zapoczątkowany w 1859 r., w efekcie którego Państwo Kościelne utraciło swoje terytorium i zostało włączone do Królestwa Włoch. Na znak protestu ówczesny papież Pius IX ogłosił się więźniem Watykanu. W następstwie tego konfliktu kolejni papieże przez blisko 60 lat nie zgadzali się na opuszczenie Watykanu, aż do momentu zawarcia traktatów laterańskich w 1929 r. Na ich mocy została rozwiązana tzw. kwestia rzymska, czyli uregulowano stosunki między Królestwem Włoch a Stolicą Apostolską. Pomimo utraty terytorium Stolica Apostolska w latach 1870–1926 kontynuowała jednak działalność międzynarodową, m.in. utrzymywała stosunki dyplomatyczne z innymi państwami, zawierała umowy międzynarodowe i uczestniczyła w życiu międzynarodowym. Było to wyrazem uznania jej podmiotowości przez inne podmioty międzynarodowe, niezależnie od braku suwerenności terytorialnej.

Ostatni etap podmiotowości Stolicy Apostolskiej obejmuje okres od 1926 r. do czasów współczesnych. Został on zapoczątkowany przez podpisanie traktatów laterańskich między Królestwem Włoch a Stolicą Apostolską w 1929 r. Na mocy tych porozumień Włochy uznały suwerenność Stolicy Apostolskiej w sprawach międzynarodowych, zgodnie z jej tradycją i wymogami jej misji w świecie, utworzono państwo-miasto Watykan, które stało się suwerennym państwem, gwarantując niezależność papieża, oraz zawarto konkordat regulujący relacje między Kościołem katolickim a państwem włoskim, określający

m.in. status prawny Kościoła katolickiego, nauczanie religii w szkołach oraz kwestie majątkowe. Traktaty te potwierdziły podmiotowość międzynarodową Stolicy Apostolskiej, zapewniając jej jednocześnie suwerenność terytorialną oraz występowanie na arenie międzynarodowej w charakterze mediatora w pokojowych rozwiązaniach sporów i konfliktów zbrojnych na świecie.

Współcześnie podmiotowość Stolicy Apostolskiej w stosunkach międzynarodowych wyraża się w zdolności do uczestniczenia w stosunkach dyplomatycznych (*ius legationis*), zdolności do zawierania umów międzynarodowych (*ius contrahendi*) oraz zdolności do uczestniczenia w organizacjach międzynarodowych, w tym udziału w konferencjach, szczytach i inicjatywach międzynarodowych (Mezglewski, 2005, s. 297–298).

Zdolność do uczestniczenia w stosunkach dyplomatycznych, czyli wysyłania (legacja czynna) i przyjmowania (legacja bierna) przedstawicieli dyplomatycznych jest jednym z głównych atrybutów podmiotowości międzynarodowej Stolicy Apostolskiej. W tym zakresie ma ona swoich przedstawicieli dyplomatycznych na całym świecie, co podkreśla jej prestiż i znaczenie. Utrzymuje stosunki dyplomatyczne z ponad 180 państwami (m.in. organizuje zagraniczne wizyty papieskie oraz innych wysłanników Kościoła katolickiego, które są ważnym elementem jej dyplomacji, podczas których spotyka się z przywódcami państw, przedstawicielami innych religii oraz społeczeństwami). Utrzymuje również relacje z organizacjami międzynarodowymi, organizacjami wyspecjalizowanymi oraz organizacjami regionalnymi.

Zdolność do zawierania umów międzynarodowych o treści kościelnej (konkordaty) i pozakościelnej (traktaty, konwencje, porozumienia itp.) jest natomiast kluczowym elementem aktywności Stolicy Apostolskiej w utrzymaniu i rozwoju jej sieci wpływów dyplomatycznych na świecie. Są to umowy dwustronne regulujące status prawny Kościoła katolickiego na terytorium innych państw (m.in. odnoszą się do ochrony praw Kościoła katolickiego oraz ustalają ramy prawne dla jego działalności, np. nauczanie religii w szkołach, status prawny duchowieństwa). Są to również umowy wielostronne o charakterze politycznym i humanitarnym (np. konwencja haska z 1954 r. czy Konwencja o prawach dziecka z 1989 r.).

Zdolność do uczestniczenia w organizacjach międzynarodowych pozwala Stolicy Apostolskiej wpływać na kształtowanie polityk globalnych i regionalnych. W tej materii jako stały obserwator przy Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) uczestniczy w jej pracach, sesjach, komisjach i komitetach (m.in. dotyczących rozbrojenia, ochrony środowiska i praw człowieka). Tym samym ma możliwość zabierania głosu, zgłaszania propozycji i uwag oraz wpływania na decyzje, ale nie ma prawa głosu w głosowaniach. Ponadto współpracuje z organizacjami systemu ONZ, np. Organizacją Narodów Zjednoczo-

nych do spraw Edukacji, Nauki i Kultury (UNESCO), na forum której promuje ochronę dziedzictwa kulturowego i edukację, czy Światową Organizacją Zdrowia (WHO), w ramach której angażuje się w kwestie zdrowia publicznego. Ma również swoich przedstawicieli w Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (AIEA), Międzynarodowym Komitecie Medycyny i Farmacji Wojskowej czy Radzie do Współpracy Kulturalnej z Radą Europejską. Ponadto utrzymuje relacje z regionalnymi organizacjami międzynarodowymi, np. Unią Europejską (UE), Unią Afrykańską (UA), Organizacją Państw Amerykańskich (OPA), wpływając na polityki regionalne (w takich obszarach, jak migracje, rozwój gospodarczy, zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa).

Stolica Apostolska jako mediator w stosunkach międzynarodowych

Podmiotowość Stolicy Apostolskiej wyraża się w pełnieniu funkcji mediatora w stosunkach międzynarodowych, ukształtowanej przez wieki w drodze długotrwałego zwyczaju międzynarodowego. Dziś jest to zdolność do prowadzenia rozmów z różnymi aktorami stosunków międzynarodowych na rzecz pokojowych rozwiązań sporów i konfliktów na świecie, czyli zdolność do tworzenia i rozwoju pokojowych relacji międzynarodowych (Świst, 2017, s. 699).

Z dziedzictwa przeszłości wynika, że znaczenie autorytetu moralnego i duchowego, w tym neutralności i bezstronności, Stolicy Apostolskiej stanowi jej najważniejszy atut na arenie międzynarodowej. Odnosi się to przede wszystkim do uznania roli dyplomacji Stolicy Apostolskiej w kształtowaniu stosunków międzynarodowych. Ta wyjątkowa rola wynika m.in. z uznania nauczania papieża. Papieże jako następcy św. Piotra są uznawani przez większość katolików na świecie za duchowych przywódców, dlatego ich nauczanie i wypowiedzi mają szczególny wpływ nie tylko na wiernych, ale także na decyzje społeczne i polityczne w kulturach katolickich. Nierzadko istotne pod tym względem są encykliki papieskie, które odnoszą się do fundamentalnych kwestii współczesności i wyzwań przyszłości (pokoju, rozwoju, sprawiedliwości społecznej, ochrony środowiska) oraz wypowiedzi, przesłania, orędzia i wystąpienia papieskie (apele o dialog, poszanowanie praw człowieka, solidarność z najbardziej potrzebującymi) (Olejarz, 2009, s. 88).

W tym znaczeniu wpływ dyplomacji papieskiej na kształtowanie stosunków międzynarodowych zakłada aktywność i udział w mediacjach międzynarodowych, promowanie praw człowieka i wartości uniwersalnych oraz promowanie dialogu międzyreligijnego i ekumenicznego. Tym samym w XX i XXI wieku Stolica Apostolska występowała w roli mediatora podczas kryzysu kubańskiego

(1962), odgrywając ważną rolę w deeskalacji napięć między Stanami Zjednoczonymi a Związkiem Radzieckim, co pośrednio przyczyniło się do uniknięcia wojny nuklearnej. Stolica Apostolska uczestniczyła również w negocjacjach pokojowych podczas zakończenia wojny domowej w Mozambiku (1977–1992) między rządem a opozycyjną partyzantką Narodowego Ruchu Oporu Mozambiku (RENAMO), co doprowadziło do podpisania porozumienia pokojowego, a ponadto uczestniczyła w procesie porozumienia pokojowego w Kolumbii (2016), w którym aktywnie wspierała dialog między rządem a Rewolucyjnymi Siłami Zbrojnymi Kolumbii (FARC), co wpłynęło na zakończenia trwającego od 1960 r. wewnętrznego konfliktu zbrojnego. W kwestii promocji praw człowieka i wartości uniwersalnych Stolica Apostolska jest orędownikiem prawa do życia (sprzeciwia się aborcji, eutanazji i karze śmierci), wolności religijnej (apeluje o poszanowanie prawa do wyznawania i praktykowania religii bez dyskryminacji i prześladowań), godności ludzkiej (walczy z handlem ludźmi, niewolnictwem i wszelkimi formami wyzysku) oraz sprawiedliwości społecznej (promuje solidarność, pomoc najuboższym, zrównoważony rozwój i odpowiedzialność za wspólne dobro). Natomiast promując dialog międzyreligijny i ekumeniczny, Stolica Apostolska skupia swoją aktywność na relacjach z innymi religiami na drodze wzajemnego zrozumienia i współpracy. W tym zakresie wspiera ruch ekumeniczny, mający na celu przywrócenie jedności Kościoła, oraz organizuje wydarzenia międzyreligijne (np. Światowy Dzień Modlitwy o Pokój).

Mediacja jako metoda rozwiązywania sporów i konfliktów międzynarodowych ma podstawy teologiczne w prawie kanonicznym, m.in. w Piśmie Świętym, dokumentach soborowych oraz dokumentach papieskich. Mediacja w Piśmie Świętym prezentuje sposób dochodzenia do porozumienia zwaśnionych osób jako fundament prawidłowego funkcjonowania we wspólnocie ludzkiej kierującej się miłością braterską. Jest on prowadzony w obecności i przy udziale osoby lub osób neutralnych i bezstronnych. Mediacja w dokumentach soborowych odwołuje się przede wszystkim do pokojowego, sprawiedliwego i pojednawczego postępowania w celu zawarcia ugody przez skłócone strony za pośrednictwem doświadczonych i uczciwych przedstawicieli tego pojednania. Są to m.in. uchwały pierwszych soborów powszechnych: Soboru Konstantynopolańskiego IV (869–870), Soboru Laterańskiego III (1179), Soboru Laterańskiego IV (1215), Soboru Lyonńskiego I (1245). Natomiast w sensie nowożytnym podstawy mediacji jako procesu podejmowania działań zmierzających do rozwiązania sporu i konfliktu różnego rodzaju oraz pochodzenia pojawiły się w uchwałach Soboru Laterańskiego V (1512–1517) oraz Soboru Watykańskiego II (1962–1965). Mediacja w dokumentach papieskich to kontynuacja i rozwinięcie analizy jej podstaw teologicznych w prawie kanonicznym

na nowo odczytywanych i ogłaszanych poprzez nauczanie papieży. Są one prezentowane w kontekście potrzeby miłości chrześcijańskiej, sprawiedliwości, prawdy i dialogu (Romanko, 2015, s. 152, 155–157, 160).

Współcześnie działalność międzynarodowa Stolicy Apostolskiej w kontekście pojawiających się wyzwań na poziomie globalnym i regionalnym wymaga zmian, zwłaszcza potrzeby elastyczności w stosunkach międzynarodowych. Zmiany te mogą zapobiec zmniejszeniu jej roli oraz znaczenia Kościoła katolickiego we wspólnocie międzynarodowej. Odnosi się to do następujących kwestii: zachowania i redefinicji tradycyjnego nauczania na tle sporów i konfliktów różnego rodzaju i pochodzenia, do których prowadzi zderzenie kultur i reprezentowanie sprzecznych wartości w obliczu nowych ideologii i postaw (np. debat na temat małżeństwa i rodziny, wypracowania stanowiska w kwestiach etycznych odnośnie do biotechnologii i bioetyki, poszukiwania nowych form duszpasterstwa i ewangelizacji); adaptacji oraz wykorzystania nowych narzędzi, technologii i mediów społecznościowych w procesie szerzenia przesłania; dostosowywania się do wyzwań w obszarze migracji i pomocy humanitarnej, w tym integracji państw wobec tych zjawisk; poprawy wiarygodności poprzez podjęcie działań i reform względem skandali i kryzysów (np. nadużycia seksualne, molestowanie wśród duchowieństwa, kwestie finansowe związane z zarządzaniem majątkiem i podejrzeniami o korupcję).

Jednocześnie wzrost roli i znaczenia Stolicy Apostolskiej w działaniach międzynarodowych w kontekście nowych wyzwań może ukazać jej perspektywę na przyszłość w stosunkach międzynarodowych. W ich zestawieniu wskazuje się na wzrost roli i znaczenia globalnych wyzwań, np. jej autorytet moralny i duchowy w promowaniu uniwersalnych wartości może odgrywać coraz większą rolę, a neutralność i doświadczenie w mediacjach mogą być pomocne w rozwiązywaniu współczesnych problemów, sporów i konfliktów międzynarodowych. Podkreśla się również rozwój współpracy międzynarodowej w obszarze partnerstwa i innowacji. Ponadto adaptacja do zmieniającego się świata w ramach otwartości na różnorodność i zmiany społeczne może czynić Stolicę Apostolską ważnym aktorem na arenie międzynarodowej.

Podsumowanie

W przedstawionych rozważaniach ukazano złożoność i unikalność pozycji Stolicy Apostolskiej w stosunkach międzynarodowych, aby można było lepiej zrozumieć jej rolę we współczesnym świecie. Obecność międzynarodowa Stolicy Apostolskiej opiera się na znaczeniu, wpływie i nauczaniu Kościoła katolickiego w historii i dziejach ludzkości. Dokonując oceny nowych wyzwań

i perspektyw na przyszłość w stosunkach międzynarodowych, można stwierdzić, że rola Stolicy Apostolskiej będzie wzrastać – jej zdolność do mediacji i doświadczenie w dobie narastających sporów i konfliktów, promowanie uniwersalnych wartości oraz angażowanie się w działania na rzecz dialogu i pokoju wydają się nieocenione.

W świetle relacji międzynarodowych podmiotowość Stolicy Apostolskiej jest rozumiana jako zdolność do utrzymywania stosunków dyplomatycznych, zdolność do zawierania umów międzynarodowych oraz zdolność do prowadzenia rozmów z uczestnikami życia międzynarodowego. Zdolności te Stolica Apostolska realizuje, opierając się na autorytecie moralnym i duchowym, neutralności i bezstronności w swoim postępowaniu na arenie międzynarodowej, co wyraża się przede wszystkim w umiejętnym łączeniu tradycji z nowoczesnością, duchowości z polityką, autorytetu moralnego z praktycznym działaniem. To z kolei może mieć znaczący wpływ na współtworzenie rzeczywistości międzynarodowej, w której takie umiejętności są potrzebne na wielu płaszczyznach. Tym samym Stolica Apostolska jako przedstawiciel najwyższej władzy Kościoła katolickiego w wymiarze globalnym i regionalnym odgrywa wyjątkowo istotną rolę w stosunkach międzynarodowych, co stanowi przedmiot licznych analiz i dyskusji w naukach prawnych, politologicznych oraz stosunkach międzynarodowych.

Literatura

- Antonowicz, L. (2003). *Podręcznik prawa międzynarodowego*. Warszawa: LexisNexis.
- Bierzanek, R., Symonides, J. (2003). *Prawo międzynarodowe publiczne*. Warszawa: LexisNexis.
- Dziuba, A. (2012). Stolica Apostolska jako podmiot prawa międzynarodowego, Paweł Bogacki, Warszawa 2009 [recenzja]. *Prawo Kanoniczne: Kwartalnik prawnohistoryczny*, 55 (2), 187–191.
- Jak funkcjonuje papieska dyplomacja? To rozbudowana struktura* (2024). Interia. Wydarzenia, 2.10.2024. Pobrane z: <https://wydarzenia.interia.pl/religia/news-jak-funkcjonuje-papieska-dyplomacja-to-rozbudowana-struktura,nId,7820972>.
- Mezglewski, A. (2005). Stolica Apostolska i Państwo Watykańskie jako podmioty prawa międzynarodowego. *Studia z Prawa Wyznaniowego*, 8, 295–303.
- Molo, B. (2018). Stosunki międzynarodowe – pojęcie, zakres oraz forma z perspektywy wybranych pojęć i podejść badawczych. *Krakowskie Studia Międzynarodowe*, 3, 13–28.
- Olejarz, T. (2009). Podmiotowość Stolicy Apostolskiej w stosunkach międzynarodowych. *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio K, Politologia*, 16 (1), 67–94.
- Romanko, A. (2015). Teologiczne podstawy mediacji w prawie kanonicznym. *Rocznik Nauk Prawnych*, 25 (2), 151–169.

- Staszków, J. (2006). Podmiotowość Watykanu i Stolicy Apostolskiej w prawie międzynarodowym publicznym. *Krakowskie Studia Międzynarodowe*, 3 (3), 201–210.
- Świst, G. (2017). Stolica Apostolska jako podmiot prawa międzynarodowego. *Gdańskie Studia Prawnicze*, 38, 699–712.
- Wyciechowska, I. (2003). Stosunki międzynarodowe i ich uwarunkowania. W: K.A. Wojtaszczyk, W. Jakubowski (red.), *Spółeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych* (s. 581–602). Warszawa: Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR.